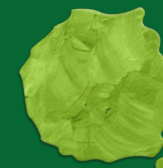

Co-funded by
the European Union

Green UP

4 tema Verslumo pagrindai

Paprogramė: 4.1 Ekonomikos įvadas

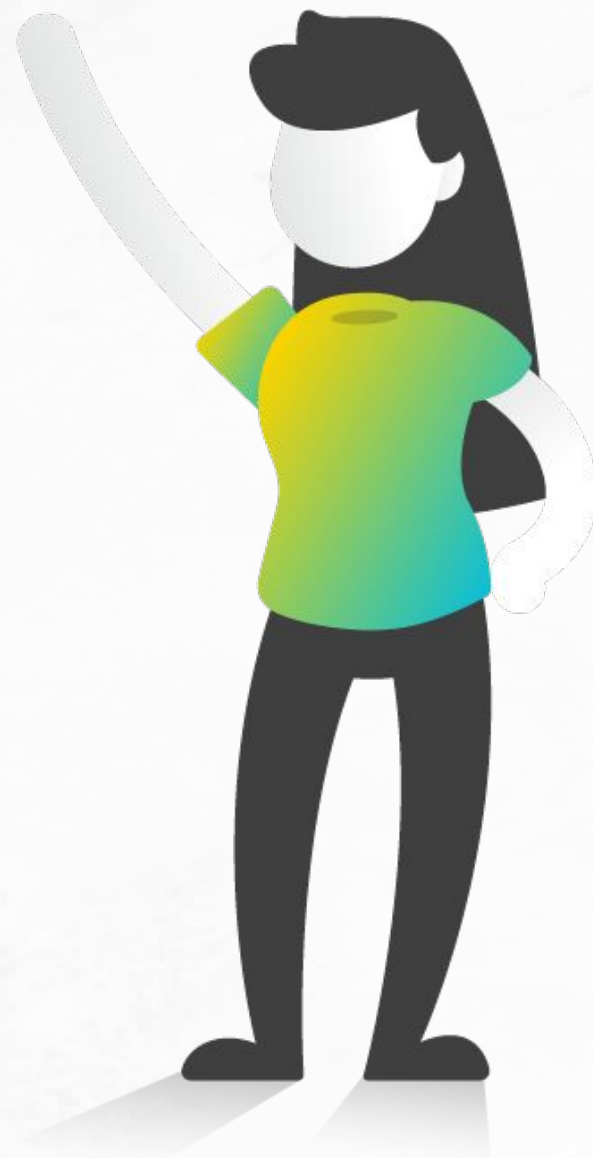
ENTRI

ĮVADAS Į EKONOMIKĄ TURINYS

- 1) Ekonomikos apibrėžimas
- 2) Makro ir mikroekonomika
- 3) Pagrindinė ekonominė sąvoka
- 4) Trūkumas
- 5) Pasiūla paklausa
- 6) Rinkos pusiausvyra
- 7) Vartotojų elgsena
- 8) Įmonės gamyba ir sąnaudos
- 9) Išvada

Ekonomikos apibrėžimas

- **Ekonomika** - tai **socialinis mokslas**, kuriame daugiausia dėmesio skiriama **prekių ir paslaugų gamybai, paskirstymui bei vartojimui** ir analizuojami **asmenų, įmonių, vyriausybių ir valstybių pasirinkimai paskirstant išteklius**.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

- Dvi ekonomikos šakos yra **mikroekonomika ir makroekonomika**.
- Ekonomika - tai mokslas apie tai, kaip žmonės individualiai ir kolektyviai skirsto **ribotus išteklius** gamybai, paskirstymui ir vartojimui.
- Ekonomikoje daugiausia dėmesio skiriama **gamybos ir mainų efektyvumui**.
- **Bendrasis vidaus produktas (BVP)** ir **vartotojų kainų indeksas (VKI)** yra plačiai naudojami ekonominiai rodikliai.

Ekonomikos apibrėžimas

Ekonomika yra glaudžiai susijusi su kitais socialiniais mokslais, pavyzdžiui, *sociologija, politikos mokslais ir psichologija*. Ji padeda priimti politinius sprendimus mikro- ir makrolygiu, padeda vyriausybėms, įmonėms ir asmenims priimti pagrįstus sprendimus dėl išteklių paskirstymo, apmokestinimo, išlaidų ir ekonominės plėtros.

Apskritai ekonomika yra labai svarbi siekiant suprasti, kaip veikia visuomenė ir kaip paskirstomi išteklių, kad būtų patenkinti žmonių norai ir poreikiai. Ji leidžia suprasti ekonominę elgseną, rinkos dinamiką ir politikos poveikį, todėl galime spręsti problemas ir skatinti ekonominę gerovę.

Makro ir mikroekonomika

Yra dvi pagrindinės ekonomikos šakos: **mikroekonomika** ir **makroekonomika**, kurios padeda visapusiškai suprasti ekonomiką.

Mikroekonomikoje daugiausia dėmesio skiriama atskiriems ekonominiams vienetams, pavyzdžiui, namų ūkiams, vartotojams ir įmonėms. Ji nagrinėja, kaip jie priima sprendimus, susijusius su išteklių paskirstymu, kainodara, gamyba ir vartojimu. Taip pat tiriamos rinkos struktūros, tokios kaip tobula konkurencija, monopolija ir oligopolija.

Makroekonomikoje nagrinėjami platesni visos ekonomikos aspektai. Joje analizuojami bendri rodikliai, tokie kaip nacionalinės pajamos, užimtumas, infliacija ir ekonomikos augimas. Makroekonomistai tiria veiksnius, darančius įtaką šiems kintamiesiems, įskaitant vyriausybės politiką, fiskalinę ir monetarinę politiką, tarptautinę prekybą ir pasaulinę ekonominę sąveiką.

Apskritai, mikroekonomika ir makroekonomika ekonomikoje yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo. **Mikroekonomika** suteikia pagrindą suprasti individualią ekonominę elgseną ir rinkos sąveiką, o **makroekonomika** nagrinėja bendrą ekonomikos veiklą ir bendrų kintamųjų poveikį individualiems sprendimams.

Studijuodami abi šakas ekonomistai įgyja išsamų supratimą apie ekonomikos funkcionavimą įvairiais analizės lygmenimis.

Pagrindinė ekonominė sąvoka

Pagrindinės ekonomikos sąvokos, sudarančios ekonomikos pagrindą, yra šios:

opportunity
market
production
equilibrium
scarcity
comparative
growth
economic
cost
consumer
firm
supply
demand
inflation
behaviour
costs
advantage

Šios pagrindinės ekonomikos sąvokos padeda suprasti, kaip asmenys, įmonės ir vyriausybės priima sprendimus, paskirsto išteklius, sąveikauja rinkose ir formuoja bendrą ekonomikos funkcionavimą.

Šiame modulyje daugiausia dėmesio skirsime kai kurioms pagrindinėms ekonomikos sąvokoms.

Trūkumas

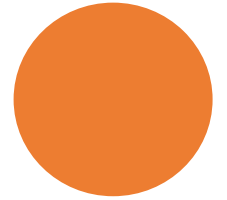
Ekonomika yra "**mokslas apie pasirinkimą**". Ekonomikos pagrindas yra **stygiaus** sąvoka, kuri atspindi žmonių gyvenimo sąlygas: **neriboti išteklių, todėl reikia rinktis, kaip juos paskirstyti**.

Mes negalime gauti visko, ko norime, nes turime begalę poreikių ir tik ribotą kiekį išteklių šiems tikslams patenkinti.

Stoka verčia mus priimti sprendimą, o ekonomika - tai mokslas apie pasirinkimą. Jei nebūtų nepritekliaus, nereikėtų rinktis tarp galimybių ir nereikėtų ekonomikos!

- Ekonomikoje **stygiaus** sąvoka išreiškia ribotų išteklių paskirstymo alternatyviasias sąnaudas.
- **Retos prekės** yra tokios, kurių paklausa viršytų pasiūlą, jei jos būtų nemokamos.
- Vis dažniau pripažįstama, kad tokie bendri išteklių kaip švarus oras ir tvarus klimatas yra ribotos vertės prekės, kurių kaina ir vertė taip pat yra didelė.
- **Stoka** taip pat gali būti vartojama apibūdinti santykinę gamybos sąnaudų prieinamumą arba išteklių ar produktų pasiūlos mažėjimą, palyginti su paklausa, per tam tikrą laiką.

Mikroekonomikoje **ribotumas** reiškia, kad **ištekliai** yra riboti. Jis taikomas **materialiesiems ištekliams**, pavyzdžiui, žemei, vandeniui ir naftai, taip pat **nematerialiesiems ištekliams**, pavyzdžiui, laikui, įgūdžiams ir dėmesiui.

Pasiūla ir paklausa

Pasiūla ir paklausa - tai pagrindinės jėgos, lemiančios prekių ir paslaugų kainas ir kiekius rinkoje.

Pasiūla - tai prekės ar paslaugos kiekis, kurį gamintojai nori ir gali pasiūlyti parduoti skirtingomis kainomis tam tikru laikotarpiu. Ji rodo ryšį tarp produkto kainos ir kiekio, kurį gamintojai yra pasirengę tiekti. Pasiūlos dėsnis teigia, kad didėjant prekės ar paslaugos kainai didėja jos tiekiamas kiekis, ir atvirkščiai. Šį teigiamą ryšį tarp kainos ir tiekiamo kiekio iliustruoja aukštyn kylanti pasiūlos kreivė.

Paklausa rodo prekės ar paslaugos kiekį, kurį vartotojai nori ir gali pirkti skirtingomis kainomis per tam tikrą laikotarpį. Ji parodo ryšį tarp produkto kainos ir kiekio, kurio vartotojai nori reikalauti. Paklausos dėsnis teigia, kad, didėjant prekės ar paslaugos kainai, paklausos kiekis mažėja, ir atvirkščiai. Šį neigiamą ryšį tarp kainos ir paklausos kiekio iliustruoja žemyn slenkanti paklausos kreivė.

Pasiūlos ir paklausos sąveika lemia rinkos pusiausvyros kainą ir kiekį. Kai pasiūlos kiekis yra lygus paklausos kiekiui, esant tam tikrai kainai, vadinama, kad rinka yra pusiausvyroje. Šiame pusiausvyros taške nėra jokios vidinės tendencijos kainai ar kiekiui keistis, nebent pasislenka pasiūlos arba paklausos kreivė.

Rinkos pusiausvyra

Pasiūlos ir paklausos sąveika lemia rinkos pusiausvyros kainą ir kiekį. Kai pasiūlos kiekis yra lygus paklausos kiekiui, esant tam tikrai kainai, vadinama, kad rinka yra pusiausvyroje. Šiame pusiausvyros taške nėra jokios vidinės tendencijos kainai ar kiekiui keistis, nebent pasislinktų pasiūlos arba paklausos kreivė.

Tokių veiksnių, kaip gamybos sąnaudos, technologijos, vartotojų pageidavimai, pajamų lygis ar vyriausybės politika, pokyčiai gali pakeisti pasiūlos arba paklausos kreivę, todėl **pasikeičia pusiausvyros kaina ir kiekis**.

Pavyzdžiui, padidėjus vartotojų pajamoms, prabangos prekių paklausos kreivė gali pasislinkti į dešinę, o tai lemia didesnes kainas ir kiekius.

Suprasti pasiūlos ir paklausos dinamiką **labai svarbu analizuojant rinkos elgseną**, priimant kainodaros sprendimus ir vertinant įvairios ekonominės politikos ir įvykių poveikį rinkoms ir visai ekonomikai.

Peržiūrėkite šį vaizdo įrašą ir iš arčiau susipažinkite su rinkos pusiausvyra:

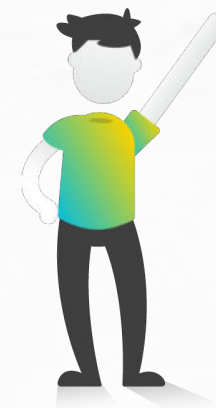
<https://www.youtube.com/watch?v=W5nHpAn6FvQ>

Vartotojų elgsena

Vartotojų elgsena ekonomikoje yra daugialypė sritis, kurioje derinama psichologija, sociologija ir ekonomika, siekiant **suprasti, kaip žmonės renkasi ir paskirsto savo ribotus išteklius**, kad patenkintų savo **poreikius ir norus**.

- Tai tyrimas, **kaip** asmenys, namų ūkiai ar grupės priima sprendimus, susijusius su prekių ir paslaugų pirkimu, naudojimu ir disponavimu jomis.
- Jame nagrinėjami veiksniai, **darantys įtaką** vartotojų pasirinkimui, jų preferencijos ir procesai, kuriuos jie patiria priimdami sprendimus pirkti.

Įmonės gamyba ir sąnaudos

Įmonių gamyba ir sąnaudos - tai pagrindinės sąvokos, kuriose daugiausia dėmesio skiriama tam, **kaip įmonės gamina prekes ir teikia paslaugas, ir su tuo susijusioms sąnaudoms.**

Pagrindiniai gamybos ir išlaidų aspektai:

- ❖ Gamybos funkcija: ji parodo ryšį tarp sąnaudų (pvz., darbo jėgos, kapitalo, žaliavų) ir prekių ar paslaugų produkcijos. Ji parodo, kaip sąnaudos derinamos siekiant pagaminti tam tikro lygio produkciją, atsižvelgiant į įmonės technologines galimybes.
- ❖ Bendrasis produktas (TP): tai bendras produkcijos kiekis, kurį įmonė pagamina naudodama tam tikrą sąnaudų derinį. Jis parodo, kaip keičiasi produkcijos kiekis, kai įmonė keičia savo sąnaudas.
- ❖ Ribinis produktas (MP) - tai papildoma produkcija, gaunama panaudojus dar vieną konkrečių sąnaudų vienetą, o kitos sąnaudos lieka nepakitusios. Jis parodo produkcijos pokytį, atsirandantį dėl papildomo sąnaudų vieneto panaudojimo.
- ❖ Vidutinis produktas (AP): gaunamas bendrą produktą padalijus iš sunaudotų sąnaudų kiekio. Jis parodo vidutinį produkcijos kiekį, pagamintą vienam sąnaudų vienetui.
- ❖ Trumpasis ir ilgasis laikotarpiai: trumpuoju laikotarpiu įmonė turi bent vieną fiksuotą gamybos veiksnį (pvz., fiksuotą gamyklą ar įrangą) ir gali keisti tik kintamųjų gamybos veiksnių (pvz., darbo jėgos) naudojimą. Ilguoju laikotarpiu galima reguliuoti visus gamybos veiksnius. Tai reiškia, kad ilguoju laikotarpiu įmonė gali keisti savo gamyklos dydį, plėsti arba mažinti savo veiklą ir t. t.

Įmonės gamyba ir sąnaudos

Išlaidos: Įmonės gamybos procese patiria įvairių išlaidų. Pagrindinės sąnaudų sąvokos:

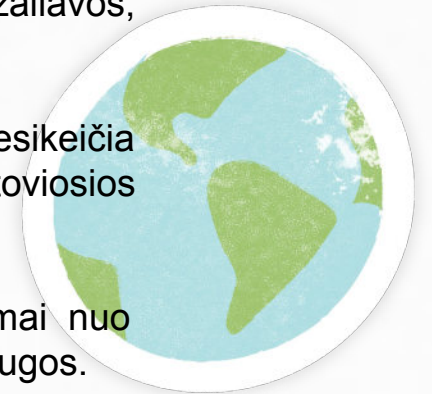
a. **Bendrosios išlaidos (TC):** Bendrosios sąnaudos - tai visų sąnaudų, kurias įmonė patiria gamindama tam tikro lygio produkciją, suma. Į jas įeina ir akivaizdžios išlaidos (pvz., darbo užmokestis, žaliavos, nuoma), ir numanomos išlaidos (pvz., savininko laiko ar kapitalo alternatyviosios sąnaudos).

b. **Pastoviosios išlaidos (PK):** Pastoviosios išlaidos - tai išlaidos, kurios trumpuoju laikotarpiu nesikeičia priklausomai nuo gamybos apimtys. Šioms išlaidoms priskiriama nuoma, draudimas ir kitos pastoviosios išlaidos.

c. **Kintamosios sąnaudos (KSS):** Kintamosios išlaidos - tai išlaidos, kurios kinta priklausomai nuo gamybos apimtys. Jos apima tokias išlaidas kaip darbo užmokestis, žaliavos ir komunalinės paslaugos.

d. **Vidutinė kaina (AC):** Vidutinės sąnaudos gaunamos bendrąsias sąnaudas padalijus iš pagamintos produkcijos kiekio. Ji parodo vidutines sąnaudas, tenkančias vienam produkcijos vienetui.

e. **Ribinės sąnaudos (MC):** Ribiniai kaštai - tai papildomos išlaidos, patiriamos gaminant dar vieną produkcijos vienetą. Jos apskaičiuojamos bendrųjų sąnaudų pokytį dalijant iš produkcijos pokyčio.

Daugiau informacijos rasite šiame vaizdo įrašė: <https://www.youtube.com/watch?v=Tclj94BzSF8>

IŠVADA

Ekonomika suteikia pagrindą priimti pagrįstus sprendimus. Suprasdami tokias sąvokas kaip pasiūla ir paklausa, rinkos pusiausvyra, sąnaudos ir nauda bei paskatos, dalyviai gali priimti geresnius sprendimus dėl išteklių paskirstymo, gamybos, kainų nustatymo, investicijų ir vartojimo.

Ekonomika padeda nustatyti kompromisus ir įvertinti galimas įvairių sprendimų pasekmes.

Išmanydami ekonomikos elementus dalyviai įgyja įrankių, leidžiančių analizuoti ir suprasti įvairius ekonominius klausimus.

Ji padeda orientuotis sudėtingame šiuolaikiniame pasaulyje, prisitaikyti prie besikeičiančių ekonominių sąlygų ir siekti visuomenės gerovės ir klestėjimo.

NUORODOS

- <https://www.wallstreetmojo.com/economic-concepts/#:~:text=%231%20%E2%80%93%20Scarcity,%235%20%E2%80%93%20Economic%20Systems>
- SSRN. "[Santykinės kainos ir klimato politika: Kaip ne rinkos prekių trūkumas lemia politikos vertinimą.](#)"
- <https://www.investopedia.com/terms/e/economics.asp#:~:text=Ekonomika%20yra%20socialinis%20mokslas,tautos%20sudaro%20kad%20paskirstytų%20resursus.>
- https://kstatelibraries.pressbooks.pub/economicsoffoodandag/chapter/_unknown_/

AČIŪ!